

Izhaja

vsako sredo in vsak petek.

Dopisi naj se frankujejo in pošiljajo uredništvu lista »Mir« v Celovec, Pavličeva ulica št. 7.

Osební pogovor od 10. do 11. ure predpoldne in od 3. do 4. ure popoldne.

Rokopisi naj se samo po eni strani lista napišejo, druga stran naj bo prazna.

Rokopisi se ne vračajo.

Dopisom je treba za odgovor priložiti poštno znamko.

Velja

za celo leto 4 krone.

Denar naj se pošilja točno pod napisom:

Upravništvu lista »Mir« v Celovcu,

Vetrinjsko obmestje št. 26.

Naročnina naj se plačuje naprej.

Za inserate se plačuje po 20 vin. od garmond-vrste vsakokrat.

MIR

Glasiló koroških Slovencev

Leto XXX.

Celovec, 10. velikega travna 1911.

Št. 20.

Volilne shode

priredi »Osrednji volilni odbor za Koroško« v nedeljo, dne 14. majnika:

dopoldne v Šmihelu nad Pliberkom, popoldne v Dobi pri Pliberku (pri Likobu).

V nedeljo, dne 21. majnika: dopoldne v Kazazah, popoldne v Škocijanu.

V torek, dne 23. majnika: v Klančah.

Nemškutar Schumy snubi.

Zastavonoša »zelene« zastave velikovškega okraja, potovalni učitelj Schumy, že dalje časa snubi. Pri deželnozborskih volitvah bi bil rad snubil v Podkloštru, pa ga kmetje niso marali. Potem bi bil rad snubil proti Ellersdorferju, toda grozdje je bilo prekislo. Zato si je pa pripravljaj pot do državnozbornske kandidature. In res je menil v velikovškem okraju izpodriniti velikovškega Nageleta, organiziral je svoje, oziroma nemškonacionalne »Bauernvereine« in govoril kmetom na srce. Nemškutarske kmete je pridobil záse in veselil se je že svojega zmagoslavja. Toda na shodu nemškonacionalnih zaupnikov v Mostiču za volilni okraj Velikovec, Svinec, Stari dvor so nemški kmetje z vso odločnostjo odklonili kandidaturo potovalnega učitelja Schumyja.

Usmilil se je pa nemškutarja Schumyja tudi nemškutar Dobernig, ki je rekel, da naj se prepusti Schumyju kandidatura proti Grafenauerju. In Schumy je moral biti s tem zadovoljen. Ker ga nikjer drugod niso marali, so nemški nacionalci menili, da bo do-

volj dober za slovenski volilni okraj. Da se Slovenci ne damo tako žaliti in da nemški nacionalci ne bodo s slovenskimi kmeti norcev brili, bo pokazal 13. junij, dan volitve.

Schumy vleče nemškonacionalni voz.

Nemški nacionalci so svoje dni lovili slovenske kmete s svojim »Bauernbundom«. Dolgo časa je ta »Bauernbund« kvaril katoliške nemške in naše slovenske kmete, dokler ni začel tako smrdeti, da so se ga nemški nacionalci začeli že sami sramovati. Pa tudi vlekel ni več. V slovenskem delu Koroške so kmetje že po velikanski večini izpregledali, da je »Bauernbund« samo lim za slovenske kmete in farbarija, s katero se kmete lovi. Posledica tega je bila sijajna zmaga poslanca Grafenauerja leta 1907. V slovenskem volilnem okraju smo vrgli nemškutarijo med staro šaro. V velikovškem okraju je prišel naš kandidat poslanec Ellersdorfer v ožjo volitev. V celovski okolici smo nasprotniki pritiskali tako, da so ta okraj prepustili socialnim demokratom.

Zato so nemški nacionalci pustili »Bauernbund« in si izmislili novo farbarijo — »Bauernvereine«. »Bauernvereine« niso nič drugega nego prekrščeni »Bauernbund«. Dobro so pa vedeli, da jim slovenski kmetje ne bodo šli na lim, ako se postavijo na čelo tem »Bauernvereinom« stari bauernbundlerji, znani nemškutarji in verski nasprotniki. Zato je prevzel to nalogo slovenski potovalni učitelj Schumy, ki še ni veljal za nemškutarja in verskega nasprotnika.

In Schumy je ustanavljal za nemške nacionalce »Bauernvereine«, namesto da bi poučeval slovenske kmete v slovenskem jeziku, za kar je plačan. Zadnje je storil le tam, kjer še tla za »Bauernverein« niso bila ugodna in jih je bilo treba šele pri-

pravljati. Schumyja so torej sprejeli nemški nacionalci!

Po čigavi milosti je Schumy potovalni učitelj?

Na prošnjo bivšega »Katoliškega političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem« je poljedelski minister grof Falkenhayn dal koroškim Slovincem — slovenskega potovalnega učitelja. Odlok, ki ga je društveno predstojništvo prejelo, se glasi:

Št. 11.383.

Častitemu predstojništvu Katoliško-političnega in gospodarskega društva za Slovence na Koroškem

v Celovcu.

Visoko c. kr. poljedelsko ministrstvo je z odlokom od dne 9. t. m., št. 10.950, c. kr. kmetijski družbi koroški obljubilo 700 goldinarjev letne podpore, da tista nastavi učitelja za gospodarstvo in planinarstvo na kmetijski šoli v Celovcu pod tem pogojem, da mora biti učitelj popolnoma zmožen slovenskega jezika, posebno koroškega narečja, in v stanu predavati o vseh strokah kmetijstva v slovenskih delih Koroške. To se vsled odloka vis. c. kr. deželne vlade od dne 16. t. m., št. 11.281, naznanja čast. društvu predstojništvu na njegovo prošnjo do visok. c. kr. poljedelskega ministrstva z dne 27. maja tega leta.

Magistrat v Celovcu, dne 19. avgusta 1892.

Dr. Posch l. r., župan.

In to mesto slovenskega učitelja za Slovence je dobil po zaslugi bivšega političnega društva g. Schumy. V zahvalo zato je pa pljunil svoji slovenski materi v obraz in je postal nemškutar.

Za 5000 K, ki jih dobiva na leto od dežele, dela med Slovenci za nemške nacionalce pod krinko agrarizma zgago

Podlistek.

Črtice iz zgodovine koroškega šolstva.

(Piše D.)

II.

Že zadnjič¹⁾ smo omenili koroški ljudskošolski koledar (Kärntnerischer Volksschulen-Kalender auf das gemeine Jahr 1861. Von Dr. Alois Cäsar Pavissich, k. k. Landesschulrath, Real- und Volksschulen-Inspektor).

Ta knjižica ni samo radi tega važna, ker nam slika stanje šolstva leta 1859, ampak tudi radi tega, ker najdemo v nji med nemškim berilom tudi slovenski spis, ki ga je spisal naš rojak profesor Anton Janežič. Spisu so dodane v nemščini odredbe, ki jih je naučno ministrstvo izdalo dotedaj o slovenskem učnem jeziku na slovenskih koroških šolah. Ker se je ta Janežičev članek že pozabil in ker knjige ni več lahko dobiti, naj sledi spis tukaj dobesedno:

Prijazna besedica slovenskim učiteljem.

Ljudska šola je podlaga vse ljudske sreče. To je že davno potrjena resnica. Zato je bila vedna skrb cerkvi in državi, da se ljudske šole čedalje bolj množijo in zboljšujejo. Tudi med nami koroškimi Slovenci,

ki smo žalibog daleč zaostali v omiki za drugimi narodi, raste od leta do leta število ljudskih šol, kar očitno spričuje, da tudi naš narod vedno bolj spoznava potrebo temeljitega poduka v narodnih šolah. V njih se izobrazuje in požlahtnuje um in srce naše mile mladine, po njih se širi prava krščanska omika med prostim ljudstvom in ž njo tudi raste blagostanje narodno. Dobra ljudska šola je v resnici nevsahljiv vir koristnega znanja, brez katerega ni in ga ne more biti napredka v ljudskem življenju.

Koliko so pa doslej ljudske šole našemu narodu koristile? Koliko so doslej storile za pravo izomiko našega naroda in našega jezika? Ali so tudi zanj postale nevsahljiv vir koristnega znanja in podlaga njegovega blagostanja? Z žalostnim srcem mora vsak nepristranski domorodec spoznati, da nam naše ljudske šole še niso donesle tistega žlahtnega sadu, ki ga gre po vsi pravici od njih pričakovati. Izneverile so se svojemu narodu, postale so nenarodne, zato niso mogle pognati korenin med narodom, da bi mu bile na časno in večno srečo. Kjer zane-marja šola svoj pravi cilj in konec, ki edino obstoji v izobraževanju in požlahtnovanju uma in srca ljudskega; kjer se potrebna znanja in vednosti malim otročičem v tujim, jim še nerazumljivem jeziku razlagajo; kjer učiteljeva prizadeva za šolsko mladino ne seže dalje kakor do tesnih mej šolske izbe: tam, ljubi moj prijatelj! ne moreš upati blagoslovljene žetve za ljubo mladino;

v takih šolah se bo malo priredilo pridnih kristjanov, še manj pa pridnih državljanov, katerih srca bi gorela za svoj narod in za svojo domovino. Da bodo postale naše šole v resnici nevsahljiv vir sreče in blagoslova za narod in državo, je pred vsem drugim potrebno, ljubi moj šolnik! da postaneš:

a) pravi narodni učitelj! Um in srce človeško se more navadno le v domači besedi izobraziti in požlahtniti, v besedi materini, ki ima največ moči nad človeškim srcem. Domača beseda se bo srca naše mladine prijemala in šolski nauk bo šel spešno od rok, da bo veselje za učitelja in za učenca. Naj bo torej za slovenske otročiče šolski nauk v ljudski šoli skozi in skozi slovenski, dokler niso popolnoma trdni v domači knjižni besedi (v slovenski slovnici). Dokler si tvoj učenec ni pridobil popolnega znanja svoje materinščine, ne muči ga s tujim jezikom; šele na tej trdni podlagi moreš spešno, toda počasi dalje zidati in svoje učenca v višjem razredu tudi nekaj s tujim jezikom seznaniti, da se ga pozneje v življenju laže priuče: v ljudski šoli se ga še nihče ni izučil. Dosti si opravil in očitne pohvale si vreden, če si naučil svoje učenca višjega razreda, da vedó vsakdanje vidne predmete tudi v tujem jeziku imenovati, jim njih lastnosti in potrebna dejanja prilagati ter jih v priproste (enojne) stavke skladati; popolnoma si zadostil višji postavi; za takó-

¹⁾ Glej »Mir« št. 10.

in jih skuša organizirati v nepolitičnih »Bauernvereinen«, ki so se pa izkazali za ravnotako **politične, grdonemškutarske in veri nasprotne** kakor »Bauernbund«, ki je bil pravo gnezdo kmečkega in nemškutarskega liberalizma.

Neznačajnežu brco, pa ne glasul

Vsak nemškutar, ki ruje proti svojemu narodu, ki sovraži svoj materin jezik, ki s svojim nemškutarstvom dela za nemško-nacionalni liberalizem in s tem za gibanje »proč od Rima«, je neznačajnejš. In Schumy je nemškutar! Takega človeka pa **katoliški Slovenci v slovenskem volilnem okraju nikdar ne bodo volili!** Že to, da se upa v slovenskem volilnem okraju in celo proti možu, kakor je poslanec Grafenauer, **kandidirati od nemških nacionalcev z deželnim denarjem plačani nemškutar, je predrznost, ki jo bomo katoliški Slovenci dne 13. junija občutno kaznovali!**

Schumy slab gospodar.

Sicer se nemški nacionalci motijo, če menijo Bog ve kako korifejo so si pridobili s Schumyjem. Stavili so nanj velike upe. Iz sovraštva do Slovencev, iz strahu, da bi postali Slovenci gospodarsko močni, so ustanovili proti zadrugi v Sinčivasi, ki je bila ustanovljena meseca februarja 1899, konkurenčno zadrugo meseca julija ali avgusta istega leta. Ta »Lagerhaus« so izročili Schumyju, a Schumy je kljub vsej osebni agitaciji za »Lagerhaus«, kljub velikanskim deželnim podporam za »Lagerhaus« gospodaril tako, da bi bilo brez velikanskih deželnih podpor — ta Lagerhaus že zdavno šel. »Mir« je že leta 1909 dokazal, da so **letni računi tega »Lagerhaus« falzificirani**, ker imajo vloge vštete med imetje, medtem ko spadajo v — **dolgove!** In Schumy je na to molčal. Pribili smo: »Lagerhaus« plačuje obresti le 1183 K; ker pa potrebuje več kakor 100.000 K prometnega kapitala, kdo plačuje potem druge obresti, ki znašajo najmanj 3800 K? **Schumy je molčol.** Pribili smo: »Lagerhaus« ima »Betriebskosten« 5008 K in ti niso upostavljeni v konto izgube. **Kdo jih torej plačuje?**

Pribili smo, da ima »Lagerhaus« v aktivih, to je v računu, ki našteva lastno premoženje, postojanko: »Kreditoren«: 39.635 kron. Kreditor, to ve vsak posojilničar, je približno tisto, kakor vložnik. Torej imajo vloge vštete med imetje, medtem ko spadajo v dolgove! **In Schumy je molčal!**

Pribili smo, da izkazuje račun »Lagerhaus« izposojil le 42.124 K, da pa je ta nemška zadruga **že na svoji hiši dolžna 31.407 K. In Schumy je molčal. Iz ust najvplivnejše nemškonacionalne osebe vemo, da Schumyjev »Lagerhaus« ne gre naprej!**

imenovano »Diktandoschreiben« si pa ne beli glave, ker samo potrebnemu nauku časa jemlje, koristi pa nobene ne donaša. Ves ta nauk, vse to poimenovanje raznih predmetov in zlaganje enojnih stavkov, pa naj se zgodi brez vsakih bukev in naj kmalu zgine iz naših prvih šol berilo »nemško-slovensko«, ki je že toliko ran vsekalo našemu ljudskemu poduku; čistoslovensko berilo naj stopi na njegovo mesto. — Kdor v ljudski šoli domačo besedo zanemarja in odrija, ta greši zoper voljo visokega cesarskega ministrstva, ki je o raznih priložnostih zaukazalo, naj se razlaga v narodnih (ljudskih) šolah ves nauk v narodnem (pri nas v slovenskem) jeziku; ta greši pa tudi zoper postave c. kr. deželne vlade, kakor tudi zoper visokovredni knezoškofijski konzistorij, katera sta večkrat opominjala, da se natanko izpolnujejo ukazi visokega ministrstva.

Ako hočeš svoje učence s pridom slovenskega jezika učiti, moraš pa:

b) tudi sam dobro znati slovensko slovnico in vse lastnije slovenskega jezika. Kako hočeš drugih učiti, česar ne znaš! Kdor nima, ne more kaj dati. Da to popraviš, kar je bilo morda pri tvoji izomiki zanemarjeno, to bodi tvoja prva skrb. V ta namen prebiraj marljivo slovenske šolske bukve in druge dobre slovenske knjige in časopise, zraven pa tudi slovnice ne zabi, v kateri najdeš razloženo vse potrebno slovnisko blago. Kmalu

Schumyjeva kmetijska šola.

Tudi s kmetijsko šolo v Velikovcu Schumy ni imel sreče. Kljub temu da je dežela razpisovala štipendije za tiste, ki bi hoteli to šolo obiskovati, je ta šola vedno bolj hiral, dokler ji konečno lani ni popolnoma zmanjkalo materiala, — učencev! **Kmetje ne dajejo v to šolo svojih sinov, ker jih Schumyjeva šola ne vzgoji v dobre delavne kmete, kakor šola na Grmu!** Učenci iz velikovške šole se od Schumyja in drugih z učenostjo punciranih »profesorjev« navzamejo **nemškonacionalnega in gospodarskega mišljenja** ter postanejo pravi »Herrnbaurei«, ki prijemljejo raje za vrčke in cigare v kakem nemškonacionalnem salonu, kakor pa za koso in plug.

Schumy sam vidi, da tako ne bo šlo naprej, zato pa hoče dobiti kako višjo službo na Dunaju. To smo izvedeli iz najzanesljivejšega vira. **Otresti hoče koroški prah s svojih čevljev in da bi mu na Dunaju še bolje šlo, bi poleg svoje plače rad vlekel še dijete državnozborskega poslanca.**

Na tega konjička pa naj bi mu pomagali slovenski kmetje, zoper katere je bila dosedaj nastavljena ost njegovega delovanja. No, s kolom bi moral biti udarjen, kdor bi Schumyju tako nasedel.

Volilci, oddajte 13. junija glasove za našega vrlega Franca Grafenauerja, Schumy pa naj gre raje zopet iskat kandidate k nemškemu kmetu, ki so mu dali »laufpos«!

Volilno gibanje.

Ste že pregledali volilne imenike? Zaupniki! Volilci! Ste že pogledali v volilnem imeniku, ako ste sami in naši pristaši v volilnem imeniku? Ste že pogledali, če so v volilnem imeniku nasprotniki, ki nimajo volilne pravice? Storite to takoj in **reklamirajte izpuščene naše pristaše noter, nasprotnike pa, ki nimajo volilne pravice, reklamirajte ven!** Le par dni je še čas za **reklamacije!** Čas za reklamacije je določen samo na 14 dni od tistega dneva, ko je bil volilni imenik v dotični občini razporejen.

Kdo sme reklamirati?

Samo volilec!

Nekatera okrajna glavarstva določajo, da smejo volilci reklamirati samo v domači občini. Postava je v tej točki nejasna. Izogibajte se vsakih preprirov in reklamirajte vsak v svoji občini.

Pač pa sme volilni imenik vpogledati vsakdo,

tudi nevolilec, iz domače ali tuje občine.

Volilni imenik mora ležati na vpogled v **občinski pisarni**, in sicer **vsak dan** toliko ur, kakor je okrajno glavarstvo določilo. To se mora tudi razglasiti. Berite razglas na občinski deski!

se boš privadil čistega slovenskega govora, da te bo veselje poslušati. Velika sramota je vsakemu učitelju, ki v šoli lepo slovensčino pači in pakedra, da te po vsem životu zbada in trga; bolj bi se mu prileglo, da bi ga mojstraskaza iz šole spokali ter mu kramp in motiko v roke podali. Vse svoje proste ure obrni in porabi za lastno izobraževanje; kdor hoče druge učiti, se mora sam učiti, to je, v svojem znanju vedno napredovati. Samo izobražen učitelj more druge izobraževati. Naj napeljuje tudi svoje učence, da ne bodo samo v šoli, ampak tudi na domu radi prebirali pravopodučne in druge koristne bukve, in tako v svojem znanju vedno napredovali. Vsakemu mlademu srcu naj se vcepi ljubezen do dobrih bukev; dobre bukve v rokah mladenčevih so gotovo znamenje, da je dober kristjan in zvest državljani. Naj torej učitelji po deželi pogosto opominjajo svoje šolarje **družbe sv. Mohorja v Celovcu**, ki ima imenitni namen, da izdaja in razširja dobre bukve med slovenskim ljudstvom. Naj bi tudi med malimi šolarji štela prav obilno družnikov, kar bi bilo na veliko čast šolarjem in učitelju ter jim tudi na veliko srečo.

c) Lepa pesem je žlahtna reč. Več je vredna kakor srebro in zlató. Lepih pesem glas seže v deveto vas. V lepih pesmih kipó naša srca gor v sveto nebó. Rad ostani, kjer pojó: hudobni pesem nimajo. Lepa pesem gre iz srca v srcé in ga gane za dobro vse. Ti in enaki pregovori jasno spri-

Reklamira se za vsakega volilca posebej.

Reklamacije se vložijo pri županu, razsodi pa o njih okrajno glavarstvo. Zoper odločbo okrajnega glavarstva je odprta pritožba na deželno vlado.

Če se hoče koga »notri« reklamirati, priložiti je treba listine, na koje se volilna pravica dotičnika opira. Če drugih listin ni dobiti, bodo mnogokrat služile pismene izjave občinskega ali župnega urada, gospodarja, sosedov itd.

Za »ven« reklamiranje ni treba nobenih dokazov navajati, preiskati se mora v tem slučaju vse uradno, kar se v reklamaciji trdi.

Kandidat celovške okolice — gosp. msgr. Podgorc.

V četrtek, dne 4. majnika, se je zbralo v mali dvorani hotela Trabesinger lepo število zaupnikov iz volilnega okraja Celovec — okolica. Shod je otvoril v imenu osrednjega volilnega odbora gospod dr. Janko Brejc, ki je poročal o volilnem boju na Koroškem. Čudili smo se enotnemu naziranju gospodov zaupnikov, ki so bili vsi mnenja, da **mora slovenska stranka postaviti v celovški okolici svojega lastnega kandidata.**

Soglasno in z velikim navdušenjem so se zaupniki, ki so zastopali vse občine volilnega okraja Celovec — okolica, kjerkoli prebivajo Slovenci, izrekli za zopetno kandidaturu gospoda **monsignora Valentina Podgorca**. Nekateri zaupniki so se v nemali ravno za kandidaturu g. Podgorca kot v protest proti žihpoljskemu **Lučovniku**, ki živi in umrje z nemškonacionalno »los von Rom«-stranko. Ko so od Českyja nahujskani in zapeljani kmetje v št. Ilju nahrulili škofa dr. Kahna, ki je prišel med nje kot njihov nadpastir, iskat izgubljene ovce, in ga takorekoč s surovo silo odgnali, so menili nemški nacionalci, da so v št. Ilju za »los von Rom«-stranko ugodna tla. **Zato so takoj poslali tja hujskat žihpoljskega Lučovnika.**

Gospod Podgorc je pa tudi veleugleden mož, ki je že opetovano pokazal izredne gospodarske zmožnosti, **da so ga celo nemški nacionalci javno v deželnem zboru morali pohvaliti.**

Neki zaupnik je posebno povdarjal njegovo ljubezen do kmeta, ki jo je pokazal g. Podgorc s tem, da se je iz ljubezni do kmetov zavzel za sanacijo nemške centralne kase, da bi nemški kmetje ne trpeli škode, medtem ko so nemški nacionalci, kojih pristaš je Lučovnik, kričali, da mora centralna kasa v konkurz. Grozno bi bil med nemškimi kmeti pel boben, če bi se bila izpolnila nemškemu nacionalcem ta zlobna namera. Na tisoče kmetov bi bilo prišlo ob vse premoženje — po krivdi nemških nacionalcev. Tudi Lučovnik, ki se hlina prijatelja

čujejo, koliko cene je lepo petje. Ni je reči, ki bi imela več moči nad človeškim srcem, kakor jih ima lepih pesem glas. Zató naj ljudski učitelj nikdar ne zabi, da tudi šolskemu in cerkvenemu petju posveti svojo posebno skrb. Naj pridno vadi v petju svoje učence, ki jim je grlo za petje ustvarjeno, da bodo pri svetih mašah radi popevali in tako že od mladih nog slovesnost cerkvene opravila poviševali. Lep zgled bodo mladim in starim in svest si moreš biti srca in ljubezni vseh faranov.

d) Kolikor ti okoliščine pripuščajo, vadi svoje učence tudi sadjereje in drugih za kmeta **koristnih vednosti**; vsajaj jim pri vsaki priložnosti v srce ljubezen do domovine, da prirastejo zvesti domoljubi, in pred vsem drugim se trudi, da bodo vedno rasli v čednostih pred Bogom in pred ljudmi kot pravi nebeščani. Največ boš opravil s svojim lastnim zgledom: bodi torej sam pobožen in kreposten. Sveta vera človeka požlahtnuje in ga časno in večno srečnega stori: naj bo torej podlaga in središče vsega šolskega nauka.

Učitelji! nikdar ne zabite svoje težke, pa imenitne naloge in naj vam bo vedno pred očmi edini cilj in konec ljudskih šol, ki je izobraževanje in požlahtnovanje uma in srca mladostnega: in kmalu bodo jele naše šole na novo cveteti in donašale stoter-nega sadu narodu in državi.

Anton Janežič.

(Dalje.)

kmetov, je govoril okoli o konkurzu centralne kase in se ga veselil.

Gospod Podgorc je ob velikanskem navdušenju zaupnikov sprejel kandidaturu in izpregovoril tople besede za slovenskega kmeta. G. kandidat, ki je v celovski okolici, pa tudi drugod po celi deželi znan in spoštovan kot požrtvovalen organizator slovenskih gospodarjev, bo potegnil za sabo lepo število volilcev. Saj je znano, da je gospod monsignor v svoji veliki nesebičnosti žrtvoval vse svoje osebno premoženje v svrhu gospodarske organizacije slovenskih kmetov. Naj nasprotniki pokažejo le enega takega moža, ki bi bil kaj takega res storil. Nasprotniki samo govorijo o ljubezni do kmeta, pokažejo je pa ne! Z živio-klici na kandidata je bil zaupni shod zaključen.

Števni kandidat za Celovec.

Na shodu slovenskih zaupnikov iz mesta Celovec dne 4. majnika zvečer ob osmih v mali dvorani hotela Trabesinger je bil soglasno proglašen za števnege kandidata v mestu Celovec gospod

ALOJZIJ TERČEK,

knjigovez v Celovcu.

Vsak celovski Slovenec, ki ima volilno pravico, naj si šteje v dolžnost, da odda dne 13. junija svojo glasovnico za slovenskega kandidata. Nihče naj se ne boji! **Volitev je tajna!** Nihče ne bo vedel, kako je kdo volil. Slovenski volilci, pokažimo, da v Celovcu še živimo, kljub temu da je dal dr. Metnitz značajne Slovence na celovškem kolodvoru zapirati.

Velikovec. (Naš kandidat) Srečo imamo, to moramo priznati, v volitvi svojega kandidata. Naš deželni poslanec, gosp. Pl. Ellersdorfer vsled bolehnosti ni hotel in ni mogel prevzeti kandidature za bodoče državnozbornske volitve. Na zaupnem shodu dne 7. t. m. v Velikovcu so si zaupniki velikovškega okraja — 35 jih je bilo — torej izbrali drugega moža, kateremu bodo zaupali svoje glasove. Ta kandidat **ni pri stranki, ki deluje za verski odpad**, za gibanje »Proč od Rima«, kakoršna je nemško-nacionalna freisinovska in pročodrimovska stranka, ki kandidira velikovškega meščana Jožefa Nagele. — Da je nemško-nacionalna stranka pročodrimovska stranka, to dokazuje kandidatura verskega odpadnika, profesorja Angererja, in pisarjenje nemškonacionalnih lutrovskih časopisov »Freie Stimmen«, in posurovele »Bauerzeitung«, ki bi že davno morala biti imenoma na indeksu. Naš kandidat ni pri stranki, ki hoče pregnati slovenskega kmeta z njegove rodne zemlje in tam naseliti nemške luterance, kakor deluje na to lutrovska »Südmarka«, katero društvo nemški nacionalci in freisinovci na vse kriplje podpirajo. Nismo si izbrali kandidata nemškonacionalnih učiteljev in uradnikov, ki bi rajše danes, kakor pa jutri, požrli slovenskega in katoliškega kmeta. Temveč na shodu zaupnikov, kjer nam je naš neustrašeni voditelj g. dr. J. Brejc, v navdušenih besedah razložil pomen bodočih volitev in dolžnost, ki jo imajo slovenski volilci, smo si izbrali moža **kmeta, moža Slovence, moža katoliškega prepričanja**, moža, ki je zvest avstrijski podanik, moža, ki ima ugled med ljudstvom, ki je neomadeževan, in ta je naš spoštovani gosp.

JURIJ RUTAR,

župan in posestnik v Št. Petru na Vašinjah pri Velikovcu.

Njemu bodo slovenski kmetje velikovškega okraja zaupali svoje glasove; nikdar pa ne kandidatu nemške in nemškutarske pročodrimovske stranke. Vsi v boj zoper slovenske sovražnike, zoper nemški Freisinn, zoper nasprotnike slovenskega kmeta!

Volilni shod v Libeličah.

V ponedeljek, dne 1. majnika, se je ob priliki sejma vršil tudi volilni shod v Libeličah. Poslanec Grafenauer je ob 12. uri otvoril zborovanje pri Buču ter je podal obširno poročilo o delovanju državnega in deželnega zbora. Opisal je nemško vladno večino, ki je prav za prav zakrivila, da je prišlo do razpusta državnega zbora, ker vlada z Nemci skupaj ni hotela in noče dati Slovanom nobenih pravic. Zato so Slovenci in Čehi stopili v opozicijo proti vladi. Ob-

razložil je državno (vladno) gospodarstvo, ki se odlikuje samo v napredku dolgov, a drugače se vidi povsod, v vseh socialnih vprašanjih, samo nazadovanje. Vlada ne more prebleti stare kurijalne zbornice, zato se tudi ne more vživeti v nove potrebe ljudstva. Morda prinese nova zbornica novega duha v državni zbor, ki bo spodrinil to staro birokratično vladno. — Gospod poslanec opisuje visokost državnih dolgov; govori o novih davkih (rentni davek, davek na dedščino itd.). Govori o državni podpori za kmetijstvo, katero so ravno kmečki poslanci priborili ljudstvu. Govori konečno še o delovanju koroškega deželnega zbora in odbora, ki ima za Nemce vedno polne žepe in polno roko, za Slovence pa nič. Osvetluje gospodarstvo mestne celovške klike, ki napravlja dolgove na garancijo dežele. Pozivlja, da gredo vsi volilci v boj za sveto in pravično stvar. (Živahno pritrjevanje.)

Za poslanca Grafenauerjem je govoril dr. Rožič o narodnosti in veri. Razkril je jasno koruptno politiko koroških nemškonacionalnih liberalcev, ki slovenskemu prebivalstvu na Koroškem ničesa dobrega ne privoščijo. Ravno nemški liberalci so naši največji nasprotniki, bodisi v gospodarskem, narodnem ali političnem oziru. Še več! Ravno nemško svobodomiseltvo navaja s svojimi brezverskimi nauki in brošurami ljudstvo do tega, da odpada od katoliške cerkve ter prestopa k protestantizmu. Nemci nas hočejo uničiti gospodarsko in s tem tudi narodno, toda to se jim ne bo posrečilo, ker slovensko ljudstvo se je že dobro organiziralo in se bode še bolj, tako da so se nas začeli bati nasprotniki. Govornik pozivlja k trdnemu združenju v gospodarski organizaciji, ki je prva podlaga vsakemu narodnemu obstoju. Zadržna gospodarska misel, misel skupne bratske socialne vezi naj nas veže v vseh bojih proti našim sovražnikom. S samopomočjo, s slogo in edinostjo bomo dosegli zmago tudi nad svojim gospodarskim, narodnim in verskim sovražnikom. (Oba govora sta bila z navdušenjem sprejeta.) Gospod poslanec se je potem še razgovarjal z volilci o potrebah in razmerah tamkajšnje okolice.

Na shod so prišli volilci tudi iz Žvabeka in Suhe in iz Strojne. Vsa čast vsem zavednim volilcem, ki so tako vdani svojemu poslancu!

Tako gre pred svoje volilce, ker ima čisto vest, gospod Grafenauer. Drugače pa Schumy!

Schumy je imel volilni shod v soboto zvečer, 6. t. m., pri Punkarju v Potočah. Živ krst od naših ljudi ni prej vedel za shod, ki se je vršil čisto natihoma. **Schumy se torej ne upa na dan. Boji se luči, in po vsej pravici!** Bog ve, s čem farba pri zaprtih durih svoje izvoljence, ker ga ni mogoče kontrolirati. Schumy ni tukaj med slovenskimi volilci nima korajže. Kaj bi naredil šele na Dunaju, kjer se ne da farbat odličnih poslancev. Tak kandidat naj gre v mišjo luknjo, da ga nihče ne bo videl, in naj snubi pri krkih!

Volilni shod v Bilčovsu.

V nedeljo, 7. t. m., ob pol desetih dopoldne se je vršil volilni shod v Bilčovsu. Shod je otvoril domači gospod župnik Teul, pozdravil došla govornika iz Celovca ter predlagal za predsednika shodu gosp. župana Strajnika. Gospod župan sprejme predststvo, pozdravi kandidata msgr. Podgorca ter prosi vse navzoče volilce, da bi mirno in tiho poslušali govornika.

Msgr. Podgorc razvije nato svoj program ter govori nekako sledeče:

Bilčovs je skoro skrajna fara v tem volilnem okraju, a vendar je ena najbolj zavednih, kajti volila je vedno dobro ter bila v zgled vsem drugim slovenskim občinam. Tudi zdaj so zopet volitve za državni zbor. In ker so se zadnjič v Celovcu sešli slovenski možje-zaupniki ter sklenili, da bodo zopet oddali vse glasove svojemu slovenskemu kandidatu in ker so njega izbrali ter njemu izkazali to zaupanje, zato je danes prišel med svoje zveste volilce, da se pogovori z njimi o resnem, kritičnem položaju, v katerem se nahajamo koroški Slovenci, zlasti pa oni Slovenci v celovski okolici. Da se moramo koroški Slovenci, ki so naša narodni nasprotniki Nemci razdelili v po-

samezne volilne okraje, vsakokrat pri volitvah bojevati z dvema sovražnikoma, tega so krivi nemški nacionalci. Nemški nacionalci so nam prizadejali to krivico in nemški nacionalci naj zaradi tega tudi občutijo pri vsakih volitvah, da smo še tukaj, da še živimo in da smo pripravljeni tako dolgo se bojevati za našo sveto narodno stvar, dokler ne zmagamo. Mi Slovenci hočemo ravno z volitvami dokazati, kako krivično je delala vlada pri krpanju volilnih okrajev na Koroškem, ko je nemškim nacionalcem na ljubo porazdelila Slovence skoro na osem volilnih okrajev. Ali je to pravična razdelitev? Ne! To je zatiranje ljudstva, to je uničevanje politične in gospodarske svobode. Namesto da bi nam bili dali troje mandatov, so nam dali samo enega, z upanjem, da nam s časom še tistega ugrabijo. Vprašam vas, zborovalci, kdo je potem kriv narodnega prepira in boja na Koroškem? Nihče drugi ko nemški nacionalci sami. Sejali so veter, zato imajo vihar v deželi.

Če bi bila pravična razdelitev volilnih okrajev na Koroškem, bi lahko danes vsi lepo v miru živeli: Nemci in Slovenci. Tako so pa tuhtali, kako bi nas s krivico in zatiranjem uničili, kako bi naredili, da bi Slovenci ne prišli do veljave. A ta namera, ta nakana se jim ne bo posrečila, zato bode skrbelo slovensko ljudstvo na Koroškem. Mi gremo odločno v boj, da pokažemo vladi, kako krivično, kruto je z nami ravnala. Slovenci v celovski okolici hočemo pokazati vladi na Dunaju, da je vlada z nami krivično ravnala in da je sedanja volilna geometrija na Koroškem kriva, če Nemci vpijejo, da Slovenci ne dajo miru. Slovenci se bojujemo za svojo staro narodno in politično posest in za pravice in hočemo vlado prisiliti, da napravi pravični volilni red. Na vse kraje so nas raztrgali, poglejte le posamezne volilne okraje, n. pr. Velikovec, Podkloster, Šmohor, Labudska dolina - Sp. Dravberg. S tem je vlada sama zasejala narodnostni prepir, čemur bi se bila lahko izognila, ako bi bila dala vsakemu svoje, kar mu gre, vsakemu ljudstvu svoje primerno zastopstvo. Volitve bi se bile vršile mirnim potom, narodni boj bi bil izostal in Slovenec bi lahko v miru živel s svojim sosedom Nemcem. Oba bi se bila dobro zavedala, da imata vsak svoje pravice in ne bilo bi boja, ki sedaj divja po avstrijskih deželah.

Hoteli so nas podjarmiti, hoteli so nas napraviti za hlapce in sužnje, a zmotili so se. Slovenci na Koroškem se bomo borili za svoje sveto pravo toliko časa, dokler ne dosežemo svojih pravic. Ako vlada hoče imeti tudi na jugu avstrijske države narodnostni boj, naj ga ima; mi smo dovolj močni, smo dovolj žilavi, da tudi ta boj izvojujemo, ker zmagala mora biti naša, pravda mora biti dobljena, kajti mi se bojujemo za svoje svete narodne in politične pravice. In od tega boja ne odnehamo do zadnjega zdihljeja. Kakor smo mi pravični vsakomur, tako zahtevamo tudi od vlade, od države, katere enakovredni člani smo, da je tudi ona nam pravična.

Msgr. Podgorc razloži potem polom centralne kase v Celovcu, katerega so prav za prav zakrivil ljudje, ki se sedaj smejaajo svojim žrtvam. Dva neizkušena duhovnika sta se dala zapeljati od drugih špekulantov — in ona sta vse verjela, kar so jim drugi svetovali. Saj je razprava dognala, da tudi razne knjige in knjižice bivšega župana celovškega, bankirja Supana, niso bile v redu. Kdo je kriv tega? Gotovo drugi gospodje, ki so za vse to dobro vedeli. — Sicer pa se je cela zadeva s pomočjo škofov in duhovščine v red spravila in nemški kmetje ne bodo imeli nobene škode, slovenski pa itak niso bili zraven. In sedaj pa pridejo nemški liberalci ter se zgrajajo nad tem polomom, a za kmeta niso imeli nič srca, ko se je šlo za sanacijo centralne kase v deželnem zboru. **Niti državne podpore niso privoščili malim vložnikom.** To so prijatelji ljudstva, ki hodijo okrog, kadar so volitve, **v ovčji obleki, so ponižni, sladki in veliko obetajo,** a kadar se gre za potrebe, za koristi kmeta, tedaj pa so pravi volkovi, ki mu trgajo zadnje

ostanke obleke raz njegovo telo. In zakaj niso nič privoščili kmetom, zakaj jim niso hoteli pomagati? Ker so hoteli zabraniti sanacijo »Centralne«, da bi bili tako uničili duhovnike ter rekli: glejte, duhovniki so to storili. Njim ni bilo nič mar za kmeta, samo da bi duhovniku škodovali. Zato pa niti beliča niso dali iz svojega žepa in niso hoteli dovoliti, da bi bila država priskočila na pomoč. **Šele drugi smo to dosegli**, da se je stvar uredila in zlasti duhovniki so globoko posegli v žepe, da so rešili in obvarovali kmete pred izgubo in škodo.

Gospod kandidat msgr. Podgorca se bavi nato z osebo nasprotnega kandidata. On nima osebno nič proti Lučovniku; a župan Lučovnik je naš sovražnik prvič zato, ker drži z nemško liberalno stranko, katera nas sovraži, in ker je kot pristaš nemške svobodomiselne stranke tudi naš verski nasprotnik. Lučovnik je naš narodni in verski sovražnik. (On mora iti po paroli njegove stranke in zato mora biti za ločitev zakona in za prosto svobodno šolo. Op. ured.) Zato tak poslanec nikdar ne more biti pravi ljudski zastopnik, ko se veže in brati z ljudmi, ki so najhujši sovražniki svete vere in dobre krščanske vzgoje. — Kar se tiče mlekar in drugih zadrug, o katerih se govori, da jih je Lučovnik prvi ustanovil, mora govornik pibiti, da smo imeli mlekarne tudi že preje drugod, kakor pa Lučovnik v svoji vasi.

Kandidat končuje: Mi krščanski Slovenci smo za versko narodno šolo, mi smo za izobrazbo in povzdigo kmetijskega stanu in zboljšanje kmetijstva sploh, smo pa tudi pravični obrtnikom in delavcem, ker vsi ti trije stanovi lahko mirno drug poleg drugega živijo. Moj program je: Vse za vero, dom, cesarja! Vse za našo ljubo, lepo slovensko domovino!

Zato se mora kmet strokovno izobraziti, mladina mora že v šoli dobiti veselja do kmetijstva. Treba je preurediti pouk na učiteljskih, da bodo naši učitelji imeli kaj zmisla za našega kmeta, katerega zdaj nimajo. Kmetje morajo skupaj držati, se v kmečkih zvezah organizirati in se boriti za svoje kmetijske interese. To so misli, to so vodilne ideje, ki nas morajo navduševati in družiti za skupno delo. Naša slovenska ljudska stranka se bori za pravice vseh stanov, zato, če oddaste glasove moji osebi, jih oddaste stranki, ki se bori za vas, za vaše koristi in pravice. V imenu stranke vas prosim: stojte trdno kakor en mož, kakor ena stranka in volite mirno kandidata, katerega je vam postavila slovenska krščanska stranka, katerega ste si sami izbrali zadnjič v Celovcu na shodu zaupnikov. Ako bomo šli vsi v boj, vsi do zadnjega na volišče, tedaj mora biti prej ali slej zmaga naša.

Kako iz srca je govoril kandidat msgr. Podgorca svojim volilcem, so bili dokaz prisrčni živio-klici na kandidata Podgorca.

Kot drugi govornik je dr. Rožič razložil veliki pomen poslanske zbornice, v kateri tako rekoč odločuje usoda cele naše države, pa tudi usoda vseh posameznih državljanov. Če je vlada previdna, modra, pametna, zares politična v svojem gospodarstvu, so tudi državljani srečni, zadovoljni, ker vlada red in blagostanje. Govornik razlaga, kako se delajo postave v Avstriji, kakav velika zavornica dobrih postav je stara aristokratska inštitucija, namreč gosposka zbornica, skozi katero mora iti vsaka postava, ki se preje sklone v poslanski zbornici. To je tisti nepotrební čevelj, v katerem tiči še cela birokratična avstrijska vlada. — Govornik še nato govori o vzrokih razpusta državnega zbora. Državni zbor je bil razpuščen, ker vlada ni imela več potrebne, zadostne večine, da bi še dalje samopasno vladala v korist Nemcem in v škodo Slovanom. Vlada sama ni kazala nobenega zanimanja za ljudsko zbornico, najmanj pa ministrski predsednik Bienerth sam. Pustil je mirno celo zbornico svoji usodi, on pa je na tistem vladal, kakor bi zbornice ne bilo. To smo večkrat občutili zlasti Slovenci. Vendar končno je uvidel, da tako ne gre in ne bo šlo več naprej, če hočemo še ostati moderna ustavna država, zato je poklical na pomoč volilce. Razpisal je kar čez noč volitve, ne meneč se za to,

da ima ravno sedaj kmet največ dela, in tako se nahajamo v volilnem boju. Na eni strani vlada s svojimi Nemci, na drugi Slovani, oprti na svojo moč, žilavost in razboritost.

Z veseljem, s srčnostjo in zadovoljstvom gremo lahko Slovenci v ta volilni boj. Zakaj? Na eni strani zato, ker smo vladi pokazali, da brez Slovencev, sploh Jugoslovanov, Bienerth ne bo vladal, na drugi strani pa smo lahko samozavestni v tem boju tudi radi tega, ker za nami stoje milijoni Slovanov, kajti Nemcev je v Avstriji samo 9 milijonov, a nas Slovanov je čez 17 milijonov. Zadnjikrat se bore Nemci z vso silo za nadvlado, ki bi jo še radi dalje imeli nad Slovani, a ure nemškega nadvladja nad Slovani v Avstriji so štete. Zato gremo lahko z navdušenjem v boj za našo staro pravdo, ker zmagati mora večina, in to so Slovani. Dokler Slovani ne dobe šest zastopnikov na najvišjem mestu, svetovalcev pri kroni, tako dolgo ne bo miru v Avstriji. Enaka mera za vse. Dobri smo pri plačevanju davkov, dobri smo za vojake, zvesti smo naši presvetli vladarski hiši, zato pa zahtevamo tudi pravic, ker dolžnosti vestno izpolnjujemo.

Zato zahtevamo, da se naši narodni, gospodarski in politični interesi ravno tako varujejo in pospešujejo, kakor nemški. Tudi mi smo že tisočletni čuvarji in branitelji naše širne domovine, ljube Avstrije, žrtvovali smo zanjo vse, kar smo imeli, zato pa zahtevamo, da se tudi nas upošteva pri skupni mizi, kjer se dele dobrote.

Govornik se nadalje peča z nemško manjšino v Avstriji. Koroški svobodomiselni Nemci so sami razglasili v svojem volilnem oklicu, da je njih posest v veliki nevarnosti in da so v manjšini, zato pa hodijo sedaj sladkih ust in namazanega jezika okrog slovenskih volilcev v tem okraju ter ponujajo svojo nemško in nemškutarsko robo ter jo hvalijo na vse pretege. Toda slovenski volilci bodo že vedeli, kaj jim je storiti. Mi ne bomo in ne smemo podpirati naših največjih verskih in gospodarskih nasprotnikov. In to so nemški liberalci.

Slovenci hočemo dokazati Nemcem, da smo še trdni, močni in da ne odnehamo preje, da dosežemo svoje enakopravne pravice v šoli, v uradu in na gospodarskem polju. Vse privilegije in vse predprave so imeli dosedaj Nemci. Mi Slovenci pa ne zahtevamo nobenih predprav, ampak samo to, kar nam gre. Zato bodo slovenski volilci pokazali pri teh volitvah, da nas še ni volja kloniti tilnika pod nemški jarem, ampak nasprotno, mi hočemo na površje, na dan. Tudi mi hočemo biti sogospodarji čez usodo in premoženje naših sodržavljancev. — Govornik končno pozivlja vse volilce, naj složno zedinijo vse glasove na slovenskega kandidata msgr. Podgorca, ker v slogi je moč.

K besedi se oglasi in jo tudi dobi nemškonacionalni učitelj Samec. Pravi, da so slovenski klerikalci krivi razpusta državnega zbora, ker so obstruirali. Nadalje pravi, da so Slovenci naložili davke, in da bi Slovenci tudi radi imeli ministrske frake. Zabavlja čez msgr. Podgorca, ker je pomagal pri centralni kasi, kliče portugalske in druge framazone na pomoč, ker drugače bo vse »hin«. (Kmetje mu kličejo: Ven ž njim!) Samec neha, grozno poparjen.

Na učiteljevo izzivanje je temeljito odgovoril dr. Rožič. Povedal mu je, da učitelj še tega ne ve, da si je vlada sedaj vse potrebe sama dovolila s pomočjo § 14., da se je v delegaciji res temeljito ponesrečil Dobernigu in Nemcem poizkus, da bi bil zopet očrnil Slovence kot kake izdajalce in zarotnike.

Konečno se je poslušalcem sploh nerazumljivo zdelo, kako si upa nemškutarski učitelj pozivljati na volilnem shodu na verski, kulturni boj proti Slovincem in katoličanom sploh. Res lep tak učitelj, toda nesrečna mladina, ki jo poučuje. Učitelj naj se briga za šolo in za pouk, ne pa da bi na političnih shodih agitiral za nemškonacionalno stranko, kakor Samec iz Bilčovsa to dela. Mi mu svetujemo, naj bo drugič bolj previden in pameten, če ne mu bodo koroški Slovenci, od katerih živi, drugače navili ušesa. Seveda Samec bo za svoje razdiralno delo dobil še pohvalo in plačilo od nemškega deželnega odbora in od »Süd-

marke«. Med odgovorom dr. Božiča se je Samec zbal resnice, ki v oči bode, ter je pobegnil z zborovališča. Sicer pa so bili zborovalci tako razburjeni in hudi na njega, da bi ga bili kmalu sami postavili na veter.

Konečno predlaga še gospod župnik da naj tisti, ki je za msgr. Podgorca, vzdigne roko. Vsi zborovalci so dvignili roke ter soglasno zaklicali: Podgorca bomo volili! — samo neki »rdeči« »Landbrieträger« je rekel, da bo Lukasa volil, da pa nič nima proti Podgorcu, ker so »en fajngospod«. Gospod župan je nato zaključil shod s pozivom na vse zborovalce, naj dan volitve vsi gredo volit msgr. Podgorca. Shod v Bilčovsu je bil dobro obiskan in živahen, in vsa čast našim zavednim možem, da se ne dajo komandirati od takega učitelja, kakor je brezverski nacionallec Samec.

Zeleni agrarci proti Nageletu.

Iz Velikovca se nam poroča: Za našega karteliranega pivovarnarja, gospoda Nageleta, za katerega so šli pred štirimi leti naši zeleni kuščarji s takim navdušenjem v boj sedaj ni posebnega navdušenja. Kuščarji so si želeli svojega organizatorja, nemškonacionalnega grandfarbarja, potovalnega učitelja Schumyja; toda Slovincem prijazni (Nemcem tega kandidata nočejo privoščiti) Nemcem prijaznim Slovincem. **V Vovbrah**, kjer je trdnjava zelenih kuščarjev, se vse huđuje nad kandidatu **velikovškega pivovarnarja Šternbirta**; in nadkuščar Mežnarjev Zepi, že baje propagira med svojimi zelenjaki »Wahlenthaltung«. Če bo le imel toliko moči? Če se ne bodo morebiti ravno sedaj uresničile njegove besede, ki jih je govoril na bauernvereinskem shodu v Vovbrah, »da ne more garantirati za to, da bi mogel držati svoje ljudi, da bi ne govorili »po portugalsko«. Vovberska občina je gosp. Nageleta pred dobrim letom izvolila za častnega občana. In sedaj?

Sladki Lučovnik na shodih.

Žihpoljski bauernbundovec že hodi po shodih, seveda gre samo med pristaše nemških nacionalcev. V soboto je bil v Grabštanju, kjer je razlagal evangelij, ki se ga je naučil iz lutrovske »Bauernzeitung«. Shod ni bil posebno dobro obiskan. »Freie Stimmen« poročajo, da je bilo na shodu kakih 50 volivcev. Ker se »Freie Stimmen« rade za polovico zlažejo, potem si lahko izračunamo, koliko da jih je moglo biti. Ker je menda Lučovnik kandidat učiteljev, zato sta na shodu govorila tudi slaboznani nadučitelj Lex in njegov stanovski tovariš Kropf. Lex je stavil »baje« (na to besedo Lex namreč polaga veliko važnost) na kandidata več vprašanj, na katere je isti na zadovoljnost vseh odgovoril. **To je stara komedija, ki jo uganjajo nemški nacionalci, da mečejo ljudem pesek v oči.** Povsod na njihovah shodih dobi kak njihov pristaš nalogo, da stavi taka vprašanja, o katerih nemškonacionalni kandidati že prej izvejo in se naučijo, kaj naj nanje odgovarjajo. Seveda je govoril Lučovnik sladko, kakor zna. Pametni volilci pa ne bodo nasedli njegovi sladkosti, ampak bodo šli volit slovenskega kandidata, ki ne govori tako sladko, pač pa bolj možato in se po svojih možnostih besedah tudi ravna. Lučovnika je spremljal v Grabštanju urednik losvonromovih »Freie Stimmen«, Frisinger, ki ljudem laže o nemški centralni kasi, kakor mu je »Kärntner Tagblatt« dokazal. Lučovnik gotovo zopet farba dobro misleče, katoliške kmete, da je dober katoličan, a voditi se da po shodih od urednika lutrovskih »Freie Stimmen«, ki pozivajo na odpad od katoliške cerkve h krivoverskemu luteranstvu. Možu pa, ki se udinja taki, »losvonromovski« stranki, noben katoličan ne bo dal svojega glasu. **Kar ima Lučovnik na sebi dobrega, to je na njem slovenskega, kar pa je na njem slabega, in tega je veliko več, to je na njem nemškonacionalnega!** In najslabše na njem je, da služi nemškonacionalni stranki, ki slovenskemu kmetu ne privošči niti počenega groša, in da se peha za stranko, koje ideal je brezverstvo in kriva vera lutrovska!

Št. Peter pri Velikovcu. (Nagele-Sternbirt) je zboroval. Pa klaverno je bilo to zborovanje. Kakor se sliši, ni bilo več zborovalcev, kakor 20. G. Nagele, v Št. Petru

pač ne raste za Vas pšenica. Št. Peter je skala, pa slovenska in katoliška. Prav se Vam godi! Zakaj pa kandidirate na program stranke, ki je največja sovražnica Slovencev, ki hoče uničiti slovenskega kmeta, stranke, ki ne zna gospodariti, ki hoče Avstrijo poluteraniti in jo izročiti Nemčiji? Še zeleni agrarci ne marajo več za Vas, kaj šele potem zvesti slovenski kmetje! Volilci, dne 13. junija vsi v boj za našega uglednega slovenskega kmeta, našega domačina in župana, g. **Jurija Rutarja**. Kmet naj voli kmeta, ne pa meščana in kateriliranega pivovarnarja!

Bistrica v Rožu. Vsi smo mislili, da bode pri nas volilni boj precej miren in brez hrupa. Toda temu ni tako! Nasprotniki so začeli in mi ne bomo tiho požirali njihovih laži. Kakor čujemo začel se je volilni boj na Bistrici z napadi na domačega kaplana, ki je tein gospodom trn v peti. Mi, iz Sveč, iz Mač in Bistrice, pa bomo tudi brez kaplana delovali na to, da bo gospodom na Bistrici postajalo vroče.

Očitno je namreč, da gospodom letos ni toliko za volitve v državni zbor, kakor za občinske, katerih se po pravici lahko boje. Ja, ja, občinske volitve! Z 18. majnikom bi morale biti že končane, pa še sedaj ni imenika! Kaj pa pomeni to?

Seveda letos se ne bodo mogli hvaliti, kako dobro znajo gospodariti. **70.000 kron dolga in še več!** Kmetje in posestniki na Bistrici in tudi v Svečah, to boste sedaj plačevali vi! Pogledajte, kako skrbijo za vas! Spametujte se vendar enkrat in ne pustite se dreti do nagega! Tovarna plača na vrh en prazen nič, vi pa boste plačevali vse! Kaj pa, če bi tovarna prenehala? Smilite se nam, toda sami ste krivi! Ali je bila potrebna taka šolska palača, ko je vsako leto manj otrok? O tem se bo še malo več govorilo! Kdor je hotel imeti palačo, naj jo tudi plača! Kako pa pridejo do tega ubogi kajzarji, ki so skoraj že na beraški palici? Pokažite že sedaj tem gospodom vrata, posebno pa potem pri občinskih volitvah! Kdor plačuje krvavo prisluženi denar, ta bo komandiral. Ne pa kakor se sedaj godi! Ko so še rajni Ucar živel in bili župan, tedaj je imela občina denar, danes pa plača ravno isti posestnik 20krat več davka in občina ima kljub temu **70.000 kron dolga!** Kmetje, posestniki, glavo po konci in volite prav! Sedaj že volite obče priznanega Grafenauerja, pozneje pa v občino može, ki bodo skrbeli tudi za vas, ne pa samo za nemškutarske učitelje.

Kaj pa delavci? Koga boste volili? Ali rdeče? Ta volitev je zastoj in vam ne bo ničesar pomagala! Ali z gospodi na Bistrici? Gotovo tudi ne, vsaj so vendar ti vam vedno nasprotni ter ste vi ravno najbolj slabo plačani! Volite brez strahu može, ki vas zastopijo ter poznajo vaše želje in trpljenje. Saj tudi na Jesenicah g. direktor Trap pen pusti vsakemu delavcu prosto voljo, in ravno on je tudi gospod na Bistrici.

Volite vsi, delavci in kmetje, moža, ki bo zares imel voljo delati za vas, Slovenca, ki vas zastopi, ki pa je tudi pošten in veren! Njega bomo volili!

Zato pa vsi za **Franca Grafenauerja!**

Dnevne novice in dopisi.

Občinske volitve v Bekštanju je upravno sodišče razveljavilo.

Konfiskacija »Mira«. Državni pravdnik nam je zadnjo številko zaplenil zaradi prav nezdolžne reklamne notice, ki jo je »Mir« že nešteto krat prej objavil, ne da bi se bilo oko državnega pravdnika nad njo izpodtaknilo. Cenjenim čitateljem bo še v spominu nezdolžni inserat »Kolinske cikorije«; državni pravdnik se je torej spravil nad — sloven-

sko cikorijo. Ne rekli pa bi še nič, če bi konfiskacije ne bili izvršili šele tri ure potem, ko je bil list predložen državnemu pravdniku. Državnemu pravdniku bodi povedano, da takega ravnanja z nami ne bomo vtaknili mirno v žep! Ga nismo vajeni!

Aprilovo električno železnico v Celovcu so vendar enkrat otvorili. V soboto, 6. t. m. ob osmi uri zjutraj, so se vsedli na dva, s korškimi zastavami ozaljšana in s frankfurtaricami omadeževana voza, župan dr. Metnitz in drugi, skoro sami mestni očetje, ki so Celovčane cel mesec pošiljali po aprila. Nato so izročili aprilovo, od Celovčanov in tujcev že tako željno pričakovano električno železnico prometu. Redni sedeminpolminutni promet se vrši med glavnim kolodvorom in gledališčem in vsled tega nima mnogo pomena. Vozijo se le bolj za zabavo, dokler se je ne bodo naveličali.

V kavarni zadet od kapi. Kap je zadela 6. t. m. v Moserjevi kavarni v Celovcu ob 7. uri zvečer vpokojenega deželnosodnega svetnika Viktorja Haslingerja. Drugo jutro je umrl, star 68 let.

Porotno zasedanje v Celovcu. Začetek letošnjega drugega rednega porotnega zasedanja pri celovškem c. kr. deželnem sodišču je preložen od 19. na 26. junija.

Aretiran je bil v soboto, 6. t. m., 18letni dninar Vincenc Aichholzer iz Vetrinja pri Celovcu. Priznal je, da je ukradel posestniku Antonu Oraschu v Št. Rupertu, svinjne v vrednosti 80 K in obleke v vrednosti 40 K. Oddali so ga deželnemu sodišču.

Nabiralnik ukradel. Nabiralnik rešilnega oddelka celovške prostovoljne požarne brambe z zneskom 50 K je ukradel dne 6. t. m. pri »Belem volu« na Beljaški cesti v Celovcu neki mlad fant; nabiralnik je skril pod havelok in zbežal. Ker ga je nekdo opazil, so šli takoj za njim in ga ujeli pri železnični progi pri Otočah. Fant pravi, da je star šele 18 let in se piše Grazer. — »Pri tigru« je isti dan nekdo pobasal nabiralnik — »Südmarke«.

Nadomestne deželnozborske volitve v Ljubljani se vršijo 16. majnika. S. L. S. kandidira dr. Vinko Gregorič, liberalna pa profesorja Reisnerja.

Kandidat za županski stol v Ljubljani je dr. Tavčar, županov namestnik pa bo dr. Triller. O dr. Tavčarju vedo povedati nekateri listi, da ne bo od cesarja potrjen za župana.

Št. Rupert pri Velikovcu. Dodatno za božičnico naše »Narodne šole« je še darovala Eva Murko, kmečka hči p. d. Vrankova, Nad Dravo, 5 K. Bog plati stoterno!

Dobrlavas. (Blagoslovljenje novega zvona.) Prihodnjo nedeljo, dne 14. t. m. ob pol deseti uri, se vrši v vasi Kokij pri Dobrlivasi blagoslovljenje novega zvona, ki so si ga vaščani namesto starega razpokanega nabavili. Vlit je zvon pri livarni Samassa v Ljubljani.

Od Zile. (Požar.) Pred kratkim je pogorelo posestvo g. Fišerja v Labjenčah pri Oberheharju. Mož je kupil to posestvo pred nekaterimi leti za 4000 K. Posestvo meri z gozdom vred 70 oralov. Pohištvo je bilo majhno, kakor so stara gorska stanovanja, zavarovano pa je imel za 17.000 K. Tisti dan je bila gospa Fišerjeva sama na planinskem posestvu. Goreti je začelo popoldan, menda na dveh koncih. Neki občan je vprašal čajniškega Mihorja, ali že ve, da je Fišer pogorel? Ta pa se mu je posmehljivo odrezal: »No, pa kakšno škodo ima!«

Bekštanj. Ker smo brali v »Miru« o arogantnem postopanju nekega postajnega uradnika na postaji v Mlinarjah, bi bilo za nas tudi še posebne vrednosti, da izvemo, kateri uradnik je to bil. Ne moremo si pa misliti, da bi bil to gospod Fina, postajenačelnik tam, ki sicer rad ustreza stran-

kam bodisi slovensko ali nemško. Najbrž je moral biti to tisti Kek, mlajši uradnik, ki je hotel z enim voznim listkom prodati tudi vsenemško aroganco. Tistemu uradničku priporočamo, naj se prejkoslej priuči od gospoda postajenačelnika Fina, kako da se postopa s slovenskimi strankami. Gospod Fina pravi namreč: »Jaz sem za vse stranke tukaj«. Razumljivo pa je, da takim gospodčkom slovenščina ne gre v glavo, ker še za nemščino nimajo kraja v njej. Oboje: slovensko in nemško, pojte se učiti k — Slovincem.

Spodnja Zilska dolina. V Čajni je pri »Dobraču« slovenski oštir, ki postreže Slovincem v vsakem oziru prav uljudno. Domačini in potujoči Slovenci, podpirajte tega moža, karkoli mogoče, da bo njegov obstanek zasiguran.

Žabnice, dne 6. majnika 1911. V Žabnicah in tudi drugod po Kanalski dolini nazaduje živinoreja. Polja in travnikov pri nas ni veliko. Dolina je ozka in povodenj je še tega polja, kar ga je, precej podsula ali odnesla. Kraji so gorati in zato se tu najbolj obnese drobna živina, ovce in koze. Ampak pred 10 do 20 leti je tu bilo kakih 1000 ovac, zdaj jih je le še 500. Glavni vzrok tega je, ker so pastirji predragi. Nazaduje pa hudo tudi goveja živina. V vsaki kmečki hiši je bilo par krav in par drugih goved. Pri nas se pa najbolj obnese domače malo pleme. Naše krave so lahke, majhne, brhke. Težkih krav pri nas ni mogoče rediti. Prvič ne morejo hoditi na pašo, ker so steze strme in slabe; drugič pa kmeta taka krava uniči. Krme je malo in posebno, ako mora krava poleti doma ostati, ne ve kmet s čim naj jo krmi. Naravnost veliko škodo pa se napravi našemu kmetu s tem, da se nam vsilijo biki, ki so veliki in težki. Živina, kot se nahaja v melniški dolini (Möllthaler Rasse) ni za naše krave. Ljudje so hudi in jako nevoljni, ker se jim ne pusti rabiti domačih, malih juncev. V vasi je zdaj par takih bikov, a noben ni za nič. Krave iz cele vasi se pojajo vsake tri tedne; nobena ne ostane breja. Nadalje z novimi, tujimi biki je prišla med našo živino neka bolezen (Scheidenkatarrh), katere prej ljudje še poznali niso. Veliko krav je poginilo, ker niso mogle povreči. Za vse te dobrote se imate, Žabničani, zahvaliti kmetijski družbi, ki pošilja kakih 24 iztisov svojih cajteng v našo vas. Kaj pomagajo njeni časniki, ako kmetijska družba tako skrbi za našo živinorejo!

Društveno gibanje.

Vogrče. Ustanovni shod podružnice deželnega kulturnega sveta se zaradi volilnega shoda v Dobu preloži na poznejši čas.

Pliberk. Odbor katoliškega slovenskega izobraževalnega društva, uljudno vabi vse ude in somišljenike na svoj II. letni občni zbor, ki se vrši dne 14. majnika predpoldne po prvi sveti maši v »Narodnem Domu«. Spored: Odborovo poročilo in volitev novega odbora.

Cerkvene vesti.

Izpit za pouk veronauka v srednjih šolah se vrši 5. in 6. septembra t. l. v knezoškofijski palači. Spored: Dne 5. septembra dopoldne od 8. do 10. ure pismena naloga iz apologetike (vštevši vire svete vere); popoldne od 2. do 5. ure pismena naloga iz cerkvene zgodovine. — Dne 6. septembra od 8. ure zjutraj se vrši ustmena izkušnja v obliki prostega predavanja. Predmet bo vzet iz moralke in se vsakemu gosp. kandidatu pove pol ure pred nastopom.

Umrl je 5. t. m. č. gosp. Lavrencij Walder, dekan in župnik v Volšpergu. Pogreb je bil v nedeljo, 7. t. m. N. v m. p.!

Spominjajte se obmejnih bratov!

Zahtevajte in kupujte pri vseh trgovecih slovenske

Ciril in Metodove vžigalice

ki so priznane
:: najboljša ::

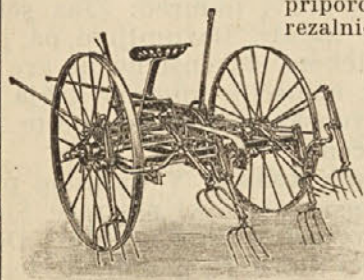
Glavna zaloga pri tvrdki **IVAN PERDAN v LJUBLJANI**

Tovarna poljedelskih strojev C. Prosch, Celovec

Ustanovljena 1875

Odlikovana z zlat. in sreb. kolajnami

priporoča po brezkonkurenčnih nizkih cenah svoje izdelke: gepeljne, patentovane mlatilnice in rezalnice za ročni obrat in na silo, nože za repo, parnice krmil, čistilne mline, sesalke za gnojnico, cirkularne žage, črne in cinkovane vodovodne cevi.

Specialiteta

stalni in vozni,
na vse konjske sile.

Bencin - motorji

počasno tekoči.

Original ameriški stroji za žetev

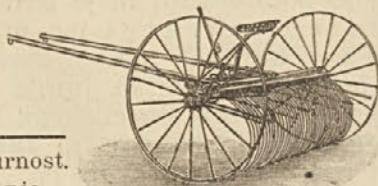
Lastna inženirska pisarna.

Inženirski poseti in prospekti brezplačno.

Ilustrovani ceniki zastonj in franko na vse kraje.

Specialiteta

popolna obratna sigurnost.
Preprosto oskrbovanje.

kakor raženj in grablje za seno, senosék,
gare za redi, ročne vlačne grablje.

Zamenjava starih strojev po najvišjih cenah.
Zastopniki v vseh večjih krajih Koroške.

Loterijske številke dne 6. majnika 1911:

Trst 42 84 45 16 78
Linc 61 23 18 11 5

Kupujte narodni kolek!!

Dva lepa, uvožena **mezga**

z zaprego in vozom sta za primerno ceno naprodaj. Naslov pove uredništvo „Mira“.

Redka prilika za vpokojence (penzioniste)!!!

V lepem kraju, kjer je veliko delavcev premogokopov, blizu trga in kolodvora, na najlepšem prostoru je

lepa hiša

z gostilno, vrtom in obokanim hlevom tik šole za samo 6000 kron takoj naprodaj. Nese 10% dobička najemnine. Treba samo polovico denarja. Pripravna je tudi za trgovino, lesotrzce, krojače, šivilje itd.

Pojasnila daje posestnik **Anton Renko**, trgovec v Celovcu.

Namesto 40 kron, samo 6 kron.

Gamsova brada

krasotni izvod

pristna, zelo lepa, 16 cm dolga dlaka, s starosrebrno Hubertcevkjo, s premikajočim oklepom in vijakom, skupaj samo 6 kron. Dlaka in obroč pod jamstvom pristna. **Jelenova brada**, pristna, 19 cm dolga, K 4.—. Priložnostni nakup, razpošilja po povzetju in pod jamstvom izdelovalec gamsovih brad **L. Fenichel**, Dunaj, IX., Altmuttergasse 3/VII.

Samo K 6.—.

Proda se

Dularjevo posestvo, ki obsega 20 birnov posetve, 2 orala travnika, 3 orale lepega mladega in 2 orala novozasajenega gozda. Pri hiši je mlin za domačo rabo. Vse je skupaj v eni parceli v ravnini. Lep betoniran živinski in svinjski hlev z betonirano jamo za gnojnico in gnojšče. Poslopje je zidano in v dobrem stanju. Cena je s setvijo in mrtvim inventarjem vred 7000 kron. Več pove lastnik **Ivan Petric pd. Dular, št. Peter, pošta Velikovec, Koroško.**

Hiša in vrt je naprodaj v Dobravi pri Borovljah. Pripravna je posebno za kakega delavca, ker je ravno vstric tovarne. Proda jo **Jakob Ogris**, zraven vile Čauko.

Varno naložen denar!

Hranilno in posojilno društvo v Celovcu

 $4 \frac{1}{2} \%$

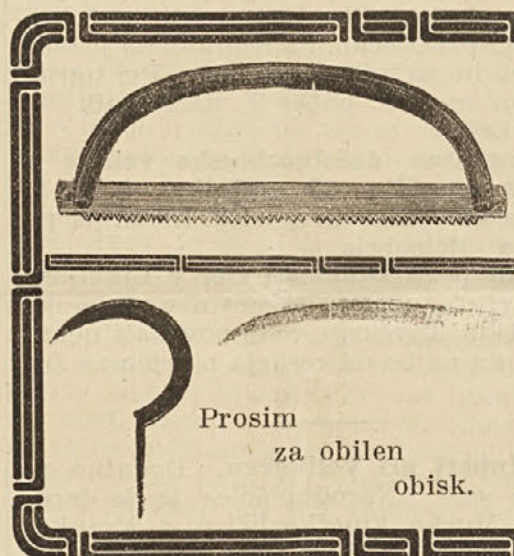
Pavličeva ulica šte. 7

uraduje ob četrtkih od 9. do 12. ure predpoldnem,
» 1/2 2. » 1/2 4. » popoldne,
ob sobotah » 10. » 12. » predpoldnem,
ob nedeljah » 10. » 12. » predpoldnem.

 $4 \frac{1}{2} \%$

Kmetje in kmetice, vlagajte svoje prihranke v svojih zavodih, ker kmet v tujih zavodih ne dobi začasnih posojil, in če jih kje dobi, jih mora predrago obrestovati.

„MIR“ je pravo glasilo koroških Slovencev!

Prosim
za obilen
obisk.

J. B. HAFNER

trgovec z železnino

„Pri zlati kosi“ v Celovcu

Paradeisergasse šte. 3, zraven gostilne „Tiger“

priporoča veliko zalogo vsakovrstne železnine, hišno in kuhinjsko orodje, sloveče Bistriške kose, srpe, osla (kamena), motike, žage, pile, trpežno pozlačene nagrobne križe itd. Vse po najnižjih cenah.

Hotel Trabesinger v Celovcu

Velikovaška cesta št. 5

se priporoča

potnikom, ki prenočujejo v Celovcu.

Tukaj najdejo lepe, snažne in pozimi zakurjene sobe po 1 K do 5 K, okusne jedi, dobro pijačo poceni.

Veliko dvorišče za vozove in trije hlevi za konje.

Za zabavo služi **kegljišče**, pozimi zakurjeno.

Poleti sedi na **senčnatem vrtu**.

V tem hotelu najdeš vsak dan prijetno slovensko družbo, posebno ob sredah zvečer.

Velike dvorane za shode in veselice.

Lastnik: **IVAN MILLONIG**.

Na kolodvoru pričakuje gostov domači omnibus.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu

Delniška glavica K 5.000.000.

Rezervni fond čez K 600.000.

Denarne vloge
obrestujemo po

 $4 \frac{1}{2} \%$

od dne vloge
do dne vziđja.

Kolodvorska cesta št. 27.

Zamenjuje in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapadle kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavicje. Eskompt in incasso menic. Borzna naročila.

Centrala v Ljubljani. Podružnice v Splitu, Trstu, Sarajevu in Gorici.

Turške srečke. Šest žrebanj na leto. Glavni dobiček 300.000 frankov. Na mesečno vplačev. po K 8.— za komad. **Tiske srečke s 4% obrestmi.** Dve žrebanji na leto. Glavni dobiček K 180.000. Na mesečno vplačevanje po K 10.— za komad.

Prodaja vseh vrst vred. papirjev proti gotovini po dnevnem kurzu

Volilni katekizem

za volitve v državni zbor
po novi volilni postavi.

1. Koliko poslancev voli Koroška v državni zbor?

Deset.

2. Kako so razdeljeni volilni okraji?

Sledeči okraji volijo vsak po enega poslanca,
in sicer:

1. mesto Celovec;
2. sodni okraj Celovec (brez mesta);
3. sodni okraji Borovlje, Dobrlavas, Železna
Kapla in Pliberk;
4. sodni okraji Velikovec, Svinec, Stari dvor;
5. sodni okraji Wolfsberg, Št. Pavel. Šent-
Lenart;
6. sodni okraji Št. Vid, Breže, Krka;
7. sodni okraji Trg, Rožek, Milštat;
8. sodni okraj Beljak;
9. sodni okraji Šmohor, Paternion, Podkloster,
Trbiž, Kotiče;
10. sodni okraji Spittal, Greifenburg, Wink-
lern, Obervellach, Gmünd.

3. Kdo sme voliti?

Vsak 24 let stari moški avstrijski državljani,
ko v dotični občini že vsaj eno leto stanuje.

To leto se računa od tistega dneva nazaj, ko je bila volitev razpisana.

Vendar pa sledeče osebe nimajo volilne pravice:

- a) v aktivni vojaški službi se nahajajoče osebe, tudi žandarji;
- b) kdor je še pod očetovsko oblastjo, ali ima variha ali kuratorja;
- c) kdor od javne miloščine živi;
- d) kdor je v konkurzu;
- e) kdor je bil radi kakega hudodelstva ali pa radi prestopka tatvine, poneverjenja, goljufije, kovarstva, oderuštva, vlačugarstva, obrezuspešenja eksekucije kaznovan, izgubi volilno pravico za čas, dokler ni kazni prestal, in pri nekaterih hudodelstvih še za nadaljnjih 5 let, in če je bila kazen nad 5 let, pa za nadaljnjih 10 let; kaznovanje radi zgoraj omenjenih prestopkov tatvine itd. pa ima za posledico izgubo volilne pravice še za 3 leta po prestani kazni;
- f) kdor je bil radi pregreška volilnih sleparij kaznovan, izgubi volilno pravico za 6 let po prestani kazni.

4. Kako se voli?

Vsak volilec mora svoj glas oddati osebno; s pooblastili se ne sme voliti.

5. Kje in kdaj se voli?

Voli vsaka občina za se. Razpis novih volitev se mora po vseh občinah tudi z lepaki (plakati) naznaniti. Kraj in čas volitve v posameznih občinah je razviden iz legitimacije, ki jo vsak volilec dobi.

6. Kaj je „volilni imenik“?

Župan vsake občine sestavi po abecednem redu zapisnik vseh opravičenih volilcev njegove občine s pristavkom, kaj da so in kje da stanujejo; ta zapisnik se imenuje „volilni imenik“.

7. Kakšen pomen ima volilni imenik?

Volilni imenik je podlaga cele volitve. Kdor ni v volilnem imeniku, ne sme voliti, četudi ima volilno pravico.

8. Kdo sme volilni imenik pregledati?

Vsakdo, tudi nevolilec, iz domače ali tuje občine.

9. Kdaj se ga sme pregledati in kje?

Volilni imenik mora biti celih 14 dni v občinskem uradnem prostoru na pregled položen, in se mora to javno razglasiti; okrajno glavarstvo pa določi, koliko ur in katere ure vsak dan se ga sme pregledovati.

10. Zakaj je treba paziti na sestavo volilnega imenika?

Zato, da se opravičeni volilci ne izpuste, neopravičeni pa vanj ne vtihotapijo.

11. Kako se zabranijo nepravilnosti volilnega imenika?

Vsak volilec ima pravico zahtevati, da se izpuščene volilce v imenik sprejme, neopravičene pa iz imenika izbriše. To se imenuje reklamacija.

12. Kdaj je čas za reklamacije?

Tistih 14 dni, ko je volilni imenik na pregled razpoložen.

13. Kje in kako se reklamira?

Reklamira se pri županu, in sicer ustmeno ali pismeno. Reklamirati je treba za vsak slučaj posebej; združenje dveh ali več reklamacij v eni vlogi ni dopustno. Če se reklamira radi tega, ker se je kakega volilca izpustilo, mora se reklamaciji priložiti tudi listine, ki dokazujejo opravičenost dotičnega volilca, to je, da je 24 let star in avstrijski državlján, kar se dokaže s krstnim listom, z domovnico, delavsko knjižico itd. Vse reklamacije s prilogami vred so koleka proste.

Vzorec reklamacije:

Gospodu županu

v Šmihelu.

Iz priloženega krstnega in domovinskega lista (delavske, poselske knjižice) se razvidi, da sem več kot 24 let star in avstrijski državlján. Znano je tudi, da v tej občini že več kot eno leto stanujem.

Zahtevam tedaj, da se me vpiše v volilni imenik za volitev državnega poslanca in v ta namen to mojo pritožbo predloži c. kr. okrajnemu glavarstvu v Velikoveu.

V Šmihelu,

Podpis.

14. Kaj se mora v reklamaciji dokazati?

Kdor za se ali za koga drugega volilno pravico reklamira, mora samo dokazati, da je dotičnik 24 let star, in da je v našo državo pristojen, to je, da je avstrijski državlján. Vse drugo se mora uradno poizvedeti. Seveda pa je dobro, če se reklamacija tudi v drugih točkah kolikor mogoče vsaj s trditvami podpre; potrebno pa ni.

15. Kako se koga iz volilnega imenika „ven“ reklamira?

Če se nahaja v volilnem imeniku kaka oseba, ki nima volilne pravice, se mora v reklamaciji samo navesti vzrok, zakaj da dotičnik volilne pravice nima, na pr. da še ni 24 let star, ali da ni Avstrijec, ali da še ne stanuje eno leto v občini, ali da je bil kaznovan itd. Dokazati teh vzrokov ni treba, ker se jih mora uradno preiskati.

16. Kako pravico ima tisti, ki se ga iz volilnega imenika „ven“ reklamira?

Predno se o taki reklamaciji odloči, se dotičniku mora dati prilika, da se o reklamaciji izjavi. Ta izjava se mora v teku 24 ur potem, ko se je dotičnika o reklamaciji obvestilo, ustmeno ali pismeno podati ali županu ali pa c. kr. okrajnemu glavarstvu.

17. Kaj mora župan storiti s pravočasno in pravilno vloženo reklamacijo?

Predložiti jo mora v treh dneh pristojnemu c. kr. okrajnemu glavarstvu, ki o njej razsodi.

Zoper odločbo c. kr. okrajnega glavarstva se sme tisti, ki je reklamiral, in pa tisti, ki se ga reklamacija tiče, pritožiti na c. kr. deželno vlado. To pritožbo je v teku treh dni potem, ko se je dostavila odločba c. kr. okrajnega glavarstva vložiti naravnost pri c. kr. okrajnem glavarstvu.

Zoper odločbo c. kr. deželne vlade pa ni daljnje pritožbe.

Vzorec pritožbe na c. kr. deželno vlado:

C. kr. okrajno glavarstvo v Velikovcu.

Z odločbo z dne . . . 1911, št. . . ., se moji pritožbi, da naj se me vpiše v volilni imenik šmihelske občine za državnozborsko volitev, ni ugodilo.

Zoper to odločbo vlagam sledeči

priziv

na c. kr. deželno vlado v Celovcu.

(Tu se na kratko navedejo razlogi priziva.)

Ker je torej dokazano, da imam volilno pravico, prosim, da se prizivu ugotovi in potrebno ukrene, da se me pravočasno vpiše v volilni imenik šmihelske občine za državnozborsko volitev l. 1911.

V Šmihelu Podpis.

18. Ali je reklamacije in prizive treba kolekovati?

Ne. Reklamacije in prizivi so s prilogami vred koleka prosti.

19. Ali se sme po preteku reklamacijskega roka v volilnem imeniku še kaj popravljati?

Novih volilcev po preteku 14 dnevnega roka za reklamacije ne sme nihče več v volilni imenik vpisati. Pač pa ima c. kr. okrajno glavarstvo pravico in dolžnost do 24 ur pred volitvijo iz imenika izbrisati take osebe, ki sploh volilne pravice nimajo, ali pa so jo po preteku reklamacijskega roka izgubili.

20. Kaj se zgodi, ko je čas za reklamacije potekel?

Potem napravi c. kr. okrajno glavarstvo za vsakega volilca izkaznico ali legitimacijo.

ki se mora vsakemu volilcu na njegov dom dostaviti.

21. Kaj mora vsaka izkaznica obsegati?

- a) številko, pod katero je dotični volilec v volilnem imeniku vpisan;
- b) kraj, dan in uro začetka volitve;
- c) uro, ob kateri se konča oddaja glasov;
- d) ime in bivališče volilca.

22. Kaj je storiti, če kak volilec še 24 ur pred volitvijo ni dobil izkaznice?

Isti mora iti sam po njo. Kraj, kjer se jo dobi, se mora že poprej na običajen način razglasiti.

23. Kdo pa dostavlja izkaznice?

Navadno c. kr. okrajno glavarstvo, ki pa sme ta posel izročiti tudi županu.

24. Kaj je storiti, če je kdo dostavljeno izkaznico izgubil?

Terjati sme od c. kr. okrajnega glavarstva novo.

25. Kako se voli?

Z glasovnicami, ki se morajo volilcem dostaviti hkrati z izkaznicami. Glasovnice, ki nimajo uradnega pečata c. kr. okrajnega glavarstva, so neveljavne.

26. Kaj je storiti, če se je glasovnica izgubila ali pokvarila?

Terjati sme drugo, in sicer ali že pred volitvijo naravnost od c. kr. okrajnega glavarstva, ali pa na dan volitve od volilnega komisarja.

27. Kdo vodi volitev?

Volilna komisija, ki obstoji iz 5 članov, če ima občina manj kakor 1000 prebivalcev; če pa

ima občina več kakor 1000 prebivalcev, pa je volilna komisija sestavljena iz 7 članov.

28. Kdo sestavi volilno komisijo?

Dva, oziroma tri člane imenuje občinski odbor, ravno toliko pa volilni komisar iz srede volilcev. Ti štirje, oziroma šesti člani izvolijo petega, oziroma sedmega člana in vsi skupaj pa izmed sebe predsednika volilne komisije.

29. Kakšne pravice ima volilna komisija?

Volilna komisija odločuje:

- a) če se pri oddaji glasov pokažejo pomisleki, če je oseba, ki hoče glas oddati, res opravičeni volilec sam, ali pa se le kdo drug izdaja za njega;
- b) o veljavnosti oddanih glasov;
- c) če se zoper volilno pravico kake v volilni imenik vpisane osebe ugovarja, razsodi takoj volilna komisija, če sme dotični svoj glas oddati ali ne.

30. Kdaj in kdo sme „ugovarjati“?

Proti oddaji kakega glasu se sme samo toliko časa ugovarjati, dokler glas še ni oddan, in vrhu tega samo tedaj, če se kdo drugi za pravega volilca izdaja, ali pa če je volilec šele po ugotovitvi volilnega imenika svojo pravico izgubil.

Ne more se pa ugovarjati zoper glasovanje takih oseb, ki so vkljub temu, da nimajo volilne pravice, vendar prišle v volilni imenik in se jih ni pravočasno „ven“ reklamiralo.

31. Kdo sme biti na volišču navzoč?

Na volišče (volilni prostor) se smejo pustiti samo volilci, ki imajo izkaznice. Ko volilec odda

svoj glas, mora volilni prostor takoj zapustiti. C. kr. okrajno glavarstvo, pa tudi volilni komisar, sme odrediti, da se volilci le posamezno v volilni prostor spuste, če je to potrebno, da se volitev nemoteno izvrši.

Na željo strank, ki se poganjajo za kandidate, pa mora c. kr. okrajno glavarstvo dovoliti, da je pri celem volilnem dejanju od začetka do konca (tedaj tudi pri štetju glasov) v volilnem prostoru navzočih nekaj (2 do 5) strankinih zaupnikov. Te zaupnike morajo stranke pravočasno pred volitvijo c. kr. okrajnemu glavarstvu naznaniti, ki izmed njih izbere za vsako stranko primerno število.

32. Kake pravice imajo zaupniki?

Ti zaupniki so samo priče volilnega dejanja; kakor drugi volilci, imajo pa tudi oni pravico ugovarjati (glej točki 29, 30), drugih posebnih pravic pa nimajo. Seveda pa smejo, kakor vsak drugi volilec, volilno komisijo in volilnega komisarja opozarjati na morebitne nepravilnosti, in zahtevati, da se volitev po postavi vrši. Ako bi se njihovim pritožbam ne ugodilo, smejo terjati, da se te pritožbe v volilnem zapisniku zabeležijo.

33. Ali se sme na volišču agitirati?

Med volitvijo so prepovedani nagovori na volilce in vsaka drugačna agitacija v volilnem prostoru samem, kakor tudi v poslopju, kjer se volitev vrši, in v bližnji okolici tega poslopja, ki jo c. kr. okrajno glavarstvo določi.

Tudi se mora za to skrbeti, da morajo volilci nemoteno hoditi v volilni prostor in nazaj.

34. Kako se volitev vrši?

Najprej se sestavi volilna komisija, ki se mora, predno se glasovanje prične, prepričati, da je za vlaganje glasovnic določena posoda prazna. Potem oddajo najprej člani volilne komisije svoje glasovnice, za njimi pa drugi volilci po vrsti, kakor pridejo. Vsak volilec mora pokazati najprej svojo izkaznico, in potem odda predsedniku komisije svojo skupaj zvito glasovnico, ki jo predsednik skupaj zvito, kakor se mu je izročila, v volilno posodo položi.

Komisija mora ime vsakega volilca, ki je že volil, zapisati v poseben zapisnik.

35. Kdaj se volitev konča?

Oddajanje glasovnic se konča ob določeni uri. Vendar se ne sme izključiti od glasovanja tistih volilcev, ki so prišli na volišče, še predno je potekla določena končna ura in se takrat že nahajajo ali v volilnem prostoru ali v čakalnici, ki jo je določila komisija, ali pa neposredno pred voliščem.

36. Kaj pa, če bi se volitev v določenem času ne mogla vršiti ali končati?

Prestavi se na drugi dan in to na običajen način razglasi.

37. Kaj se zgodi, ko je glasovanje končano?

Predsednik izjavi, da je oddaja glasov končana, volilni prostor se zapre in prične se štetje glasov v navzočnosti volilnega komisarja, volilne komisije, zapisnikarja in zaupnikov.

Preden se prične šteti glasove, mora predsednik glasovnice v volilni posodi premešati, nato jih vzeti iz posode in prešteti.

Pri štetju glasov, ki se nato prične, razgrne en član komisije vsako glasovnico posebej, jo najprej sam pregleda, potem pa izroči predsedniku, ki jo na glas prebere, nato pa drugim članom komisije poda, da jo pregledajo. Pri tem pa pišeta dva člana komisije vsak na svojem listu število glasov vsakega kandidata. Oba ta glasovna lista (Stimmenlisten) se morata med seboj ujemati in ju morajo na koncu podpisati vsi člani komisije.

38. Kateri glasovi so neveljavni?

- a) Tisti, ki padejo na osebo, ki sama nima volilne pravice;
- b) glasovi, ki se oddajo pod kakimi pogoji, ali ki so jim pristavljena naročila za kandidata;
- c) glasovi, iz katerih ni razločno povzeti, kateri osebi veljajo;
- d) prazne glasovnice.

Vsi taki glasovi in glasovnice se ne štejejo, kakor bi ne bili oddani.

Če je na eni glasovnici zapisanih več imen, je glasovnica veljavna, toda šteje se samo prvo zapisano ime.

39. Kdo je izvoljen?

Tisti kandidat, ki je dobil več kakor polovico vseh veljavnih oddanih glasov.

40. Kaj se zgodi, če noben kandidat ni dobil nadpolovične večine glasov?

V tem slučaju pride do ožje volitve. V ožjo volitev prideta tista dva kandidata, ki sta pri prvi volitvi največ glasov dobila. Za ožjo volitev veljajo vse tiste določbe, kakor za prvo

volitev; veljavni so pa le tisti glasovi, ki se oddajo enemu izmed tistih dveh kandidatov, ki sta v ožjo volitev prišla. Glas, ki se odda za kako drugo osebo, se ne šteje.

41. Kdaj se vrši ožja volitev?

Dan morebitne ožje volitve se določi in razglasi že pred prvo volitvijo.

42. Kdo sme v ožji volitvi voliti?

Vsak volilec ne glede nato, ali je pri prvi volitvi volil ali ne.

Glavne določbe za varstvo volilne svobode.

1. Podkupovanja

je tisti kriv, kdor kakemu volilcu ali pa tudi kaki tretji osebi namenoma kak premoženjski dobiček ponudi, da ali obljubi, da bi s tem volilca podkupil, da se ali volitve ne udeleži, ali pa da v gotovem smislu voli.

Kazen je strogi zapor od 1 do 6 mesecev; razen tega pa še premoženjski dobiček ali njega vrednost zapade ubožni blagajni občine.

Istega pregreška se zakrivi tudi, kdor z istim namenom za se ali pa za kako tretjo osebo tak dobiček zahteva, sprejme ali si obljubiti da in zato obljubi, da se volitve ne udeleži, ali pa da bo zato v gotovem smislu volil.

2. Pogoščevanje volilcev.

Kdor volilcem na dan volitve v gostilnah ali na drugih javnih krajih jedi ali pijačo zastonj ali za navidezne cene da ali naroči, plača 10 do 200 K kazni.

3. Nasilstvo proti volilecem.

Kdor s tem namenom, da bi volilec ali ne volil ali pa da bi v gotovem smislu volil, zoper volilca, ali pa kako njemu bližnjo osebo silo rabi, jima na telesu, svobodi, časti, premoženju, dohodkih, v poklicu ali poslu škoduje ali s škodo grozi, ali pa kdor volilca ali njemu bližnjo osebo s prizadevanjem ali zagrožitvijo kakega drugega, zanja občutljivega zla plaši — se kaznuje s strogim zaporom od 1 do 6 mesecev, v slučaju obtežilnih okolnosti s strogim zaporom do enega leta.

Iste kazni se ima bati, kdor na ravno opisani način kmalu po volitvah kakemu volilcu ali njemu bližnji osebi zato škoduje, ker je volilec vkljub vplivanju na njega nasprotno volil.

4. Razširjanje lažnivih vesti.

Kdor ob takem času, ko volilci ali del volilcev ne morejo več resnice poizvedeti, namenoma in javno raznaša neresnične vesti glede kraja ali časa volitve, glede odstopa kandidata ali glede kake druge okolnosti, ki bi znala na volilce tako vplivati, da se ali volitve vzdrže ali pa v gotovem smislu volijo — tak lažnivi kljukec bo od enega tedna do treh mesecev sedel.

5. Pačenje volitev.

Zapor ali strogi zapor od 1 do 6 mesecev čaka tistega, ki bi namenoma

- a) pri volitvi glasovanje ali izid glasovanja pačil;
- b) glasovnico, ki se mu je za vpis kandidatovega imena izročila, proti naročilu izpolnil;

- c) s ponarejeno ali pokvarjeno volilno legitimacijo volil, vkljub temu da volilne pravice nima, ali ki bi za koga drugega volil brez njegovega dovoljenja.

6. Oviranje volitev.

Z zaporom od enega tedna do treh mesecev se kaznujejo sledeča dejanja:

- a) če si kdo namenoma zato, da bi kakemu volilcu volitev otežkočil ali preprečil, tuje legitimacije, glasovnice ali druge legitimacijske listine prilasti ali pridobi, ali njemu poverjene legitimacijske listine opravičenemu zadrži, ali pa povzroči, da se take listine kaki drugi osebi izroče, nego tisti, ki je v njih imenovana;
- b) če kdo z namenom, da bi na volitev v gotovem smislu vplival, uradno za volilca izdano glasovnico samovoljno izpolni, in s tem prosto izvrševanje volilne pravice otežkoči;
- c) če se komu z namenom, da ne bi volil, zadržani glasovnico oddati.

7. Neopravičeno izvrševanje volilne pravice.

Kdor pri kaki volitvi v nasprotju z obstoječimi predpisi namenoma za koga drugega, če tudi z njegovim dovoljenjem voli, ali kdor povzroči ali dovoli, da kdo drugi namesto njega voli, se kaznuje z zaporom od 1 tedna do 3 mesecev.

8. Kršenje volilne tajnosti.

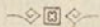
Kdor pri tajni volitvi s protipostavnim sredstvom poizve, kako je kak volilec glasoval, dobi en teden do tri mesece zapora.

9. Oviranje kandidature.

Z zaporom od 1 do 6 mesecev se končno kaznuje tudi tistega, ki bi zoper kakega kandidata silo rabil ali mu na telesu, svobodi, časti, premoženju ali dohodkih s tem namenom škodoval, da bi isti ne kandidiral ali pa svojo kandidaturo preklical.

10. Izguba volilne pravice vsled prekršitve te postave.

Kdor je bil radi enega zgoraj pod 1, 3, 5 in 6 navedenih dejanj kaznovan, izgubi, če se je tako pregrešil pri volitvah za državni ali deželni zbor, za 6 let volilno pravico za državni in deželni zbor ter za volitve v občinske in okrajne zastope.

Postava o svobodi zborovanja.

Dosedaj se je dogajalo, da so se mnogokrat zborovanja, na katerih se je razpravljalo o volitvah in javnih zadevah, motila ali celo razbila. Par hujskačev je prišlo na zborovanje ter z neprestanimi medklici, ropotanjem in vriščem zabranilo mirno razpravljanje. Vsled tega se je v državnem zboru sklenila nova postava za varstvo svobode zborovanja.

1. Katera zborovanja stoje pod varstvom?

Zborovanje kandidatov za vse javne zastope kakor za državni zbor, deželni zbor, okrajni zastop, občinski zastop, šolski svet, bolniške blagajne itd.

Nadalje vsa postavno sklicana zborovanja po društvenem in shodnem zakonu, v katerih se obravnava o javnih zadevah.

2. Kaj je kaznivo?

Če se zabranjuje k takim zborovanjem pristop osebam, ki imajo pravico udeležiti se zborovanja; če se kdo neupravičen vsili na tako zborovanje; če odriwa ali prežene navzoče zborovalce, voditelje ter reditelje zborovanj; če se s silo ustavlja zborovanja, se tičočim naredbam voditeljev in rediteljev, ali ovira te naredbe. — Pri zborovanjih, ki niso podvržena društvenemu zakonu, veljajo za voditelje in reditelje zborovanja toliko časa sklicatelji, dokler se ne določi vodstvo in rediteljstvo.

3. Kako se kaznuje?

Kaznujejo se prestopki proti tem določbam z zaporem od enega tedna do treh mesecev. Ako se je več oseb pogovorilo ter se skupno pregrešilo proti tem določbam, se povzročitelj in soudeleženci kaznujejo s strogim zaporem do 6 mesecev.

4. Ali se sme na vsako zborovanje?

Kdor se udeleži volilnega zborovanja, ali zborovanja kake določene skupine volilcev, ali zborovanja za društvenike, ali zborovanja, na katero smejo samo povabljeni, se kaznuje, ako ni upravičen se udeležiti takega zborovanja, in ako se na poziv voditeljev ne odstrani, pri politični oblasti z globo od 10 do 200 kron.

Založilo uredništvo »Mira«.